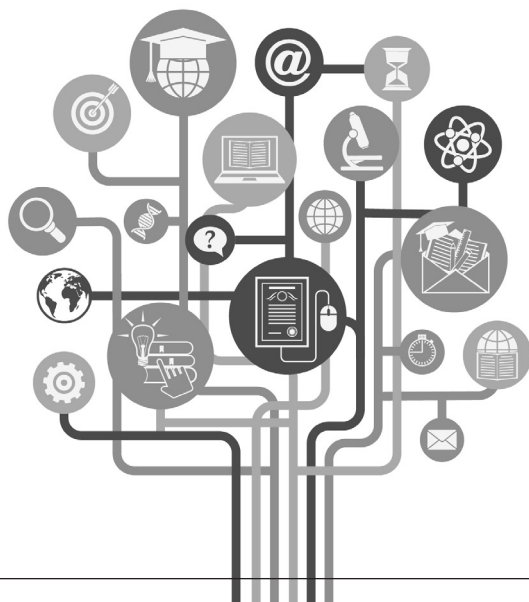

Community History, Multicultural and Society : Factors
Promoting Tourism Income of Phimonrat Sub-District
Bang Bua Thong District Nonthaburi Province

พรพรรณ จันทโรนานนท์ โภญจนาท เจริญสุข
กิจธิพงษ์ อารยะพูนพงศ์ ศิริพร อนุสรา และหลัว หย่ง
Pornpan Juntaronanont Konjanard Charoensook
Kijthipong Arayapoonpong Siriporn Anusapha and Luo Yong

ประวัติศาสตร์ชุมชน พหุวัฒนธรรม และสังคม : ปัจจัยส่งเสริมและเพิ่มมูลค่า ด้านการท่องเที่ยวของตำบลพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี Community History, Multicultural and Society: Factors Promoting Tourism Income of Phimonrat Sub-District Bang Bua Thong District Nonthaburi Province

พรพรรณ จันทโรนานนท์¹ โกญจนาท เจริญสุข²
กิจติพงษ์ อารยะพูนพงศ์^{3*} ศิริพร อนุสสา⁴ และหลัว หย่ง⁵

Pornpan Juntaronanont Konjanard Charoensook

Kijthipong Arayapoonpong Siriporn Anusapha and Luo Yong

¹ วิทยาลัยนานาชาติภาษาและวัฒนธรรมจีน มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ 10220 ประเทศไทย

The China International Language and Culture College, Krirk University,

Bangkok 10220, Thailand e-mail: pornpan_wan@hotmail.com

² สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก ปทุมธานี 12150 ประเทศไทย

Pacific Institute of Management Science, Pathum Thani 12150, Thailand

e-mail: autzlaw@gmail.com

³ คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520 ประเทศไทย

School of Liberal Arts, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang,

Bangkok 10520, Thailand Corresponding Author e-mail: kijthipong.ar@kmitl.ac.th

⁴ นักวิชาการอิสระ กรุงเทพฯ 10140 ประเทศไทย

Independent Scholar, Bangkok 10140, Thailand e-mail: dr.siripornanusapha@gmail.com

⁵ วิทยาลัยนานาชาติภาษาและวัฒนธรรมจีน มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ 10220 ประเทศไทย

The China International Language and Culture College, Krirk University,

Bangkok 10220, Thailand e-mail: luoy53@gmail.com

Received : June 28, 2023 Revised : October 13, 2023 Accepted : October 26, 2023

บทคัดย่อ

ตำบลพิมลราชอำเภอบางบัวทองจังหวัดนนทบุรี เป็นตำบลที่เกิดขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. 2532 โดยรวมพื้นที่บางส่วนทางตอนเหนือของตำบลบางรักพัฒนาและบางส่วนของตำบลบางบัวทอง ตำบลพิมลราชมีชุมชนอยู่ 8 หมู่ เป็นสังคมแบบพหุวัฒนธรรมที่มีชาวไทย ชาวจีน และชาวมุสลิม อยู่ด้วยกัน ทั้งชาวไทยและชาวมุสลิมต่างตั้งที่ทำการอยู่ในกลุ่มเฉพาะในพื้นที่ของตน ชาวไทยส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนหมู่ที่ 1 2 3 4 6 และ

*ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยเกริก ปีการศึกษา 2564 และทุนสนับสนุนจากวช.ประจำปีงบประมาณ 2565

หมู่ที่ 8 และมีบางส่วนกระจายตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชนของหมู่อื่น ชาวมุสลิมตั้งชุมชนอยู่ที่หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 7 เป็นหลัก สำหรับชาวจีนไม่มีชุมชนเฉพาะของตนเอง เพราะกระจายตั้งที่ทำกินอยู่ในทุกหมู่ของตำบลพิมลราช

เนื่องจากชุมชนในตำบลพิมลราชเป็นพหุสังคมที่ต่างมีประวัติความเป็นมา มีภาษา และประเพณีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การเรียนรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์ของชุมชน จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการสร้างเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชน ซึ่งจะเอื้อต่อการพัฒนาของภาครัฐให้เป็นไปอย่างไม่มีอุปสรรค

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อให้ชุมชนรู้จักประวัติศาสตร์ชุมชนของตนเอง 2) เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในวิถีชีวิต สังคมพหุวัฒนธรรม เข้าใจเรื่องการเพิ่มมูลค่าทางประวัติศาสตร์เพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวจากทุนทางสังคมของชุมชนในตำบลพิมลราช 3) เพื่อให้ชุมชนเกิดองค์ความรู้ และเกิดความสามัคคี ประองตองในสังคมพหุวัฒนธรรมในตำบลพิมลราช 4) เพื่อให้ชุมชนมีคู่มือประวัติศาสตร์ชุมชนของตนเองเพื่อถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง และ 5) เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการสร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยการสร้างจุดเด่นเรื่องการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม

วิธีดำเนินงานวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 20 ราย การจัดสัมภาษณ์กลุ่มย่อย การอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การจัดกิจกรรมงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อหนุนเสริมความสามัคคีประองตองของกลุ่มชน รวมทั้งเน้นความสำคัญของข้อมูลปฐมภูมิจากการลงพื้นที่ในตำบลพิมลราช

ผลของการศึกษา ชุมชนในตำบลพิมลราชรู้จักประวัติศาสตร์ของชุมชนของตน และได้คู่มือประวัติศาสตร์ของชุมชนที่ใช้บอกต่อชนรุ่นหลัง ชุมชนเข้าใจเรื่องทุนทางสังคม ประเพณีวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชน และสามารถนำไปปรับเป็นปัจจัยเพิ่มมูลค่าในด้านการท่องเที่ยวได้ ทั้ง 3 กลุ่มชนในพหุสังคมของตำบลพิมลราชเพื่อเตรียมพร้อมร่วมมือกันพัฒนาพื้นที่ ด้วยการนำจุดเด่นของชุมชนมาใช้ในการทำให้ตำบลพิมลราชเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม

คำสำคัญ: ตำบลพิมลราช; สังคมพหุวัฒนธรรม; ปัจจัยเพิ่มมูลค่าด้านการท่องเที่ยว

Abstract

The Phimonrat sub-district, Bang Bua Thong district of Nonthaburi province was a newly established sub-district in the year 1989. By combining some areas in the northern part of Bang Rak Phatthana sub-district and parts

of Bang Bua Thong sub-district. Phimonrat sub-district community is consisted of 8 villages. It is a multicultural society where Thai-Buddhist?, Thai-Chinese? And Thai-Muslim? live together. Both Thai-Buddhist and Thai-Muslim are settled for their livelihoods in specific groups in their respective areas. Most Thai-Buddhist live in village no. 1, 2, 3, 4, 6 and 8 and there are some scattered settlements among others. Thai-Muslim set up a village community mainly at no. 5 and no. 7. For the Thai-Chinese, they spread their livelihoods in each village of Phimonrat sub-district. As Phimonrat sub-district is a multicultural community, it is impossible to truly understand each other's history of different languages, lifestyles, traditions and cultures.

For the Phimonrat sub-district community problems, it is therefore need to know the community history and identity in building up the community unity. This will facilitate the public sector development and make it possible without obstacles.

The objectives of the research were to 1) educate the community about its own history 2) inspire the community members to engage in multicultural society, and learn how to add historical values to strengthen tourist attractions using the social capital of Phimonrat sub-district community 3) promote the community members to have a body of knowledge, unity and reconciliation in a multicultural society in Phimonrat sub-district 4) give the community a history guidebook to be passed down to the next generation and to 5) make preparation to generate income to the community by developing a distinctive feature of multicultural tourism.

This research method was a qualitative research which included in-depth interviews of 20 key informants, small group seminars, participatory workshops, participatory research activities to support the unity and reconciliation of the people, and primary data emphasizing from field visits in Phimonrat sub-district.

The results of the research were that the participants were knowledgeable of the community's past and had contributed to the creation of a guidebook that would be given to upcoming generations. Furthermore, the participants

had an understanding of the social capital, traditions and customs of every ethnic group which might be used as a value-adding factor in tourism in the multicultural society of Phimonrat sub-district. As a result, the participants were prepared to take advantage of the community's assets to develop the Phimonrat sub-district into a multicultural tourism destination.

Keywords: Phimonrat sub-district; Multicultural society; Factors adding value in tourism

ที่มา และความสำคัญของปัญหา

ตำบลพิมลราชเป็นตำบลใหม่ของอำเภอบางบัวทองตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2532 โดยตัดเอาพื้นที่ทางใต้ของตำบลบางบัวทองและพื้นที่ทางเหนือของตำบลบางรักพัฒนา เดิมพื้นที่แห่งนี้เป็นป่ากร้างมีผู้คนอาศัยน้อยและไม่มีการพัฒนา เมื่อพระราชาภิรมณ์ (เพ็ง) ได้รับพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2411 - พ.ศ.2453) ให้ขุดคลองพระราชาพิมลหรือคลองพระพิมลในปี พ.ศ.2433 เพื่อเป็นการขยายพื้นที่ทำนาและเปิดพื้นที่ทำกินให้กับปวงประชาราษฎร์มากขึ้น ประชาชนต่างเข้ามาจับจองพื้นที่ในการทำนาที่แถบสองฝั่งคลองพระพิมลมากขึ้น รวมถึงพื้นที่ที่อยู่ติดจากสองฝั่งคลองพระพิมลด้วย ผู้คนที่เข้ามาจับจองพื้นที่มีหลากหลาย ชาติพันธุ์ มีทั้งมาจากจังหวัดใกล้เคียงและที่ห่างไกล ซึ่งมีทั้งชาวจีน มุสลิม มอญ และชาวไทย สำหรับชาวไทยนั้นมีส่วนเป็นชาวพื้นถิ่นที่ได้อพยพมาจากพื้นที่ใกล้เคียง ก่อนหน้าการขุดคลองแล้ว แรกเริ่มของการอพยพพวกเขาต่างตั้งที่ทำกินอยู่เป็นกลุ่ม ในบริเวณเฉพาะชาติพันธุ์ของตน และอยู่กันอย่างกลมเกลียวไม่เคยเกิดความขัดแย้ง ระหว่างชาติพันธุ์ อีกทั้งยังมีบางครอบครัวที่มีการแต่งงานข้ามชาติพันธุ์บ้าง ต่อมาเมื่อความเจริญมาถึง ความเป็นสมัยใหม่ (Modernization) ได้ส่งผลต่อพื้นที่ตำบลพิมลราช ในทุกด้าน ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ ดังเช่น เมื่อมีการสร้างถนนบางกรวย-ไทรน้อย ได้ส่งผลต่อความเจริญของตำบลพิมลราชมาก เพราะทำให้การคมนาคมในพื้นที่และการติดต่อกับต่างพื้นที่สะดวกมากขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยทางน้ำเพียงอย่างเดียว การตั้งบ้านเรือนของผู้คนก็กระจายออกเป็นพื้นที่กว้างขวางมากขึ้น และต่อมาเมื่อมีถนนบ้านกล้วย-ไทรน้อยตัดผ่านพื้นที่ตั้งแต่หมู่ที่ 1 ถึงหมู่ที่ 8 ของตำบลพิมลราช ซึ่งถนนเส้นนี้ได้แบ่งพื้นที่ตำบลพิมลราชออกเป็นสองฝั่งถนนอย่างชัดเจน โดยฝั่งหนึ่งเป็นแหล่งชุมชนเก่า และอีกฝั่งเป็นชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่ เริ่มมีบ้านจัดสรรตามริมถนน

ผู้คนจากต่างถิ่นทยอยเข้ามาซื้อบ้านจัดสรรมากขึ้น และทั้งหมดก็กลายเป็นชาวพมิลลราชในปัจจุบัน ดังนั้น การตั้งถิ่นฐานแบบเดิมที่เป็นการอยู่ร่วมกันเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ของตนก็เบาบางลง มีการตั้งที่ทำกินปะปนกันระหว่างชาติพันธุ์มากขึ้น แต่ว่าแต่ละชาติพันธุ์ต่างเน้นความเป็นเอกลักษณ์ของตน เช่นชาวมุสลิมที่มีความเหนียวแน่นในความเป็นชาติพันธุ์ของตน ยังตั้งที่อยู่อาศัยอยู่เฉพาะในกลุ่มชาติพันธุ์ของตนอย่างเห็นได้ชัด ชาวไทยที่เป็นคนพื้นที่เป็นกลุ่มพื้นเพเดิมก็อยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3 ที่นับว่าเป็นพื้นที่ขายของของอำเภอบางบัวทอง ส่วนชาวจีนที่อพยพมาอยู่ใหม่ในตำบลพมิลลราชก็อยู่ปะปนกับชาวไทยและชาวมุสลิม แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ต่างฝ่ายต่างทำมาหากิน แต่มีไปมาหาสู่กันและเอื้อเฟื้อต่อกันในช่วงเทศกาลตามประเพณีของชาติพันธุ์ตน หรืองานลงแขกก็จะมีการช่วยกันเกี่ยวข้าวตามวิถีชีวิตแบบเดิม คือ “วิถีนา”

เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วนในทุกมิติ คณะวิจัยนอกจากได้ลงลึกในการเก็บข้อมูลทุกด้านของหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 แล้ว ยังได้ให้ความสำคัญกับชุมชนในหมู่อื่น ๆ คือ หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 8 ของตำบลพมิลลราชอย่างมากเช่นกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อให้ชุมชนรู้จักประวัติศาสตร์ชุมชนของตนเอง
- 2) เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในวิถีชีวิต สังคมพหุวัฒนธรรม เข้าใจเรื่องการเพิ่มมูลค่าทางประวัติศาสตร์เพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวจากทุนทางสังคมของชุมชนในตำบลพมิลลราช
- 3) เพื่อให้ชุมชนเกิดองค์ความรู้ และเกิดความสามัคคี ประองดองในสังคมพหุวัฒนธรรมในตำบลพมิลลราช
- 4) เพื่อให้ชุมชนมีคู่มือประวัติศาสตร์ชุมชนของตนถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง
- 5) เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการสร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยการสร้างจุดเด่นการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม

แนวคิดทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แนวคิดทฤษฎีรวม 6 ทฤษฎี ดังนี้

- 1) แนวคิดเรื่องประวัติศาสตร์ชุมชน (Community History) 2) แนวคิดเรื่องพหุวัฒนธรรม (Multicultural Society) 3) ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) 4) ทฤษฎีการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรม (Acculturation Theory) 5) ทฤษฎีทุนทางสังคม (Social Capital Theory) และ 6) ทฤษฎีการท่องเที่ยว (Tourism Theory)

บทบาทวรรณกรรม

จากบทความวิจัยเรื่อง “การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย กรณีศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในชุมชนประตูท่าแพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ที่มีทั้งชาวพุทธและคริสต์ คือ การสร้างความเข้าใจในความแตกต่างในด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อทางศาสนา และความสอดคล้องของการอยู่ร่วมกันของแต่ละศาสนา เช่น ชุมชนชาวพุทธ คือ การรักษาศีล 5 พุทธเจ้าเพราะไม่สร้างความแตกแยก ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม สำหรับชุมชนชาวคริสต์ คือ การส่งเสริมให้มีการเปิดกว้างสู่สังคมภายนอกมากขึ้น ส่งเสริมความเท่าเทียมกันในสังคม และให้ทุกคนหันมาเข้าใจในความแตกต่าง อีกทั้งส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (พระมหามงคลกานต์ จิตฺตมโม คงสุภญฺ์ แพงทรัพย์, 2562 : 48, (53-54)

สำหรับความแตกต่างในเรื่องแนวคิด ประเพณีวัฒนธรรม ความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา และการส่งเสริมพื้นที่สำหรับกิจกรรมชาวพุทธและคริสต์เพื่อการยอมรับในความแตกต่าง จนนำไปสู่สังคมพหุวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพ เห็นได้จากบทความวิจัยของพระเมธีวรญาณ วชิรเวที และพระมหาสุชนันต์ สุขขุพัฒโน (2564)

จากงานวิจัยของ สมคิด แก้วทิพย์ และคณะ เรื่อง “การศึกษาสถานการณ์ศักยภาพและข้อจำกัด ในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษาภาคเหนือ” ทำให้ตระหนักถึงความสำคัญและความไม่เท่าเทียมกันด้านเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนในแต่ละพื้นที่ เพราะความแตกต่างนั้นจะส่งผลต่อการพัฒนาในระดับอัตราความเร็วที่แตกต่างกัน และมีความเป็นไปได้ตามวัตถุประสงค์ได้ไม่เท่าเทียมกัน (สมคิด แก้วทิพย์ และคณะ, 2561) งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาอัตลักษณ์ตลาดชุมชน เทศบาลตำบลตลาดแค เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง เทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา” ของสักรินทร์ อินทรวงค์ และคณะ (2563) ก็เป็นงานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งที่ให้แนวคิดในด้านการส่งเสริมรายได้จากการท่องเที่ยวของตำบลพิมลราชได้ ทั้งนี้เพราะที่ตำบลพิมลราชยังไม่มีตลาดของชุมชนที่น่าจะเน้นไปในเชิงวัฒนธรรมได้โดยอาจมีการใช้พื้นที่ของมัสยิดดารุสลาม หรือพื้นที่ว่างของโรงเรียนประชารัฐบำรุงมาจัดเป็นตลาดชุมชนเชิงวัฒนธรรมขึ้นในทุกวันสุดสัปดาห์หรือวันหยุดราชการได้

ในงานวิจัยเรื่อง “การฟื้นฟูตลาดชุมชนสู่การสร้างเศรษฐกิจฐานราก บ้านห้วยน้ำอุ่น หมู่ที่ 1 ตำบลอ่าวนาโหล อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดยโสธร” ของนายเนตร คำเครื่อง ก็เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างในการสร้างฐานรากทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน (เนตร คำเครื่อง, 2562) จากงานวิจัยดังกล่าวจะเป็นแนวทางให้คณะวิจัยจัดการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยเน้นความเข้มแข็งและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจของชุมชน พหุวัฒนธรรมของตำบลพิมลราชได้

สำหรับด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาจพิจารณาได้ 2 รูปแบบ วัฒนธรรมที่มีรูปร่างมีตัวตนเรียกว่าวัตถุทางวัฒนธรรม (Material culture) เช่น มัสยิด และวัด ส่วนที่เป็นนามธรรมเรียกว่าเป็น วัฒนธรรมทางจิตใจ (Non material culture) เช่น อิหม่าม หรือพระภิกษุ (กรกฎ ทองนะโชค, 2562) คณะวิจัยได้ใช้แนวคิดด้านอัตลักษณ์ของสังคมพหุวัฒนธรรมอันเป็นทุนทางสังคมมาเป็นปัจจัยส่งเสริมเพื่อเพิ่มมูลค่าด้านการท่องเที่ยว และวิเคราะห์ความเป็นพหุวัฒนธรรมของสังคมของตำบลพิมลราชให้มีพัฒนาการไปพร้อมกับปัจจัยส่งเสริมมูลค่าเพิ่มอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

ในงานวิจัยของบัณฑิต ไกรวิจิตร ได้เสนอทางออกให้ผู้อพยพหรือชนกลุ่มน้อยบูรณาการตนเองกับวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชาตินั้น ๆ ในรูปแบบของพลเมือง (บัณฑิต ไกรวิจิตร, 2563 : 150-184) คณะวิจัยได้ใช้แนวคิดนี้ในการวิเคราะห์ความเป็นผู้อพยพใหม่ในตำบลพิมลราชว่ามีวิธีการบูรณาการตนเองให้เข้ากับถิ่นใหม่อย่างไร

งานวิจัยเรื่อง “พลวัตประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง ตำบลคลองด่าน” ที่จัดทำโดยคณะผู้วิจัยชาวบ้านคลองด่าน มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยที่สามารถนำมาใช้เป็นแบบอย่างในการวิจัยเรื่อง “ประวัติศาสตร์ชุมชนพหุวัฒนธรรม และสังคม : ปัจจัยส่งเสริมรายได้จากการท่องเที่ยวของตำบลพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” ได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ เป็นงานวิจัยที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน เกี่ยวกับที่ตั้ง ภูมิประเทศ ทรัพยากร การตั้งถิ่นฐาน ชชาติพันธุ์ ประชากร การประกอบอาชีพ ระบบเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ทางสังคมและอำนาจ ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ระบบคุณค่า และภูมิปัญญาที่ผูกพันอยู่กับทรัพยากรที่มีพัฒนาการและเปลี่ยนแปลงมาจากอดีตจนกระทั่งปัจจุบัน และพัฒนาการความสัมพันธ์กับโครงสร้าง และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมภายนอก รวมถึงการศึกษาประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชุมชนกับรัฐ ตลอดจนมีการศึกษาและสืบค้นแง่มุมทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สามารถหยิบยกขึ้นมาเป็นความทรงจำร่วมของชุมชน เพื่อนำไปใช้เป็นพลังขับเคลื่อนในการ

ดำรงรักษาชุมชนสืบต่อไปในอนาคต โดยงานวิจัยนี้ได้กำหนดกรอบความคิดที่จะทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากมุมมองของคนในท้องถิ่นเอง ผ่านการบอกเล่าจากข้อมูลบนเวทีเสวนาย่อย รวมทั้งการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทั้งที่มีอยู่ในชุมชน และจากเอกสารที่บันทึกไว้เป็นเอกสารทางการในห้องสมุด (เรวดี ประเสริฐสุข และคณะ, 2546) การค้นพบของงานวิจัยนี้ได้ช่วยเสริมให้คณะวิจัยเข้าใจถึงการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม และวิธีจัดสรรปันส่วนที่เป็นไปอย่างมีธรรมาภิบาล ซึ่งจะส่งผลต่อความยั่งยืนของพัฒนาการและความเจริญรุ่งเรืองของสังคมพหุวัฒนธรรมได้

ในโครงการวิจัยเรื่อง “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นวิถีวัฒนธรรมริมย่านตลาดพลูจากคลองบางหลวงถึงคลองด่าน” ได้ศึกษาวิถีชีวิตของผู้อยู่อาศัยในตลาดพลูในอดีตโดยใช้พื้นที่สองฝั่งคลองบางหลวงจนถึงปากคลองด่าน โดยใช้วิธีการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นต้นและชั้นรอง รวมถึงการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากคนในพื้นที่โดยเฉพาะเยาวชน ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ตลอดจนมีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยนักวิจัยได้เข้าไปอยู่ในพื้นที่อย่างนานถึง 20 เดือน (พวงร้อย กล่อมเอี้ยง และคณะ, 2546) จากการศึกษาพบว่า การปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรม (Acculturation) คือ สาเหตุสำคัญของการกลืนกลายชาติพันธุ์ โดยการแสดงออกด้านอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ต้นไม่โดดเด่นเหมือนรุ่นบรรพบุรุษ สิ่งที่เกิดขึ้นจัดได้ว่าเป็นรูปแบบที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรมทั่วไป ซึ่งเห็นได้ชัดจากงานวิจัยนี้เช่นกัน ทั้งนี้ คณะวิจัยได้ใช้ทฤษฎีการปะทะสังสรรค์มาวิเคราะห์ความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมของตำบลลพบุรีว่ามีความแตกต่างจากยุคเดิมอย่างไรด้วยเช่นกัน

โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนลุ่มน้ำชี” ได้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และสำรวจข้อมูลพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนลุ่มน้ำชี โดยศึกษาถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนลุ่มน้ำชีตามสภาพทางภูมิณีเวศที่แตกต่างกัน และสามารถนำมาสู่การสร้างรูปแบบที่เหมาะสมในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนลุ่มน้ำชี (ไพบุลย์ บุญไชย และคณะ, 2546)

ทั้งนี้ คณะวิจัยได้ให้แนวคิดว่าการค้นหารูปแบบที่เหมาะสมในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนลุ่มน้ำชี จะต้องอาศัยสำนึกร่วมทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของคนในท้องถิ่นให้ตระหนักถึงอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่และสร้างสำนึกร่วมในการหวงแหนรักษาทรัพยากรในพื้นที่ ตลอดจนสร้างเครือข่ายสิ่งแวดล้อมในฐานะทรัพยากร

ร่วมกับพื้นที่อื่น ๆ เพื่อสร้างพลังทางสังคม และให้ความหมายและคุณค่าของทรัพยากร ที่มีได้มุ่งเน้นแค่ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ แต่ต้องมองทรัพยากรในมิติเชิงวัฒนธรรมที่ จะสร้างคุณค่าและสร้างพลังในการต่อรองนโยบายและอำนาจรัฐ อันจะนำมาสู่แนวทางการพัฒนาแบบพึ่งตนเองและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

สังคมพหุวัฒนธรรมของตำบลพิมลราชก็มีคลองพระพิมลเป็นเส้นเลือดใหญ่ของทุกชุมชน จากสิ่งที่ค้นพบในงานวิจัยที่กล่าวนี้ได้ช่วยให้คณะวิจัยเข้าใจรูปแบบที่เหมาะสมทั้งในด้านคุณค่าและทรัพยากรกับทุกชาติพันธุ์ที่อยู่ริมคลอง อันจะนำไปสู่ความสามัคคีปรองดองของสังคมพหุวัฒนธรรมของตำบลพิมลราช

ในสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น หากไม่มีการจัดการด้านการอยู่ร่วมกันที่ดีก็อาจเกิดความขัดแย้งขึ้นมาโดยง่าย ในงานวิจัยเรื่อง “ความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรม” ชี้ให้เห็นว่าความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นทุกวันนี้เป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายต้องร่วมกันแก้ไข หลังจากประเทศไทยได้เข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558 สังคมของเรายังเพิ่มความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะมีคนอพยพ แรงงานเคลื่อนย้ายมากขึ้น การผสมผสานทางชาติพันธุ์จะมีมากขึ้น ก่อให้เกิดตัวแปรที่ทำให้เกิดความขัดแย้งมากยิ่งขึ้น ความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติ (นางเกษรา เรืองอุไร, 2564) ในงานวิจัยของณัฐินี ปิยะศิริพันธ์ เรื่อง “ชุมชนพหุวัฒนธรรมท่ามกลางวาทกรรมแห่งชาตินิยม ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย” ชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบที่สำคัญในการลดความขัดแย้งในชุมชนสังคมพหุวัฒนธรรมของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ก็คือ 1) การสร้างชุมชนศรัทธาตามหลักคำสอนของศาสนา โดยสร้างความเป็นเอกภาพของผู้นำชุมชนมุสลิม เชื่อมโยงกับผู้นำชาวพุทธภายใต้หลักทางศาสนา อธิบายให้ผู้รู้ ผู้นำทางศาสนาร่วมกันปฏิเสธความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) สร้างกลไกของชุมชน กลไกหนุนเสริม และกลไกที่จัดการความขัดแย้งในชุมชน เพื่อขับเคลื่อนชุมชนพหุวัฒนธรรม ด้วยการจัดการความรู้เรื่องพหุวัฒนธรรมในระบบโรงเรียนตั้งแต่ปฐมวัยถึงระดับอุดมศึกษา จัดให้มีกระบวนการสร้างกลไกระดับชุมชนและสังคมในการปฏิเสธความรุนแรง และมีกระบวนการในการสร้างความเป็นอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในชุมชนสังคมพหุวัฒนธรรม นอกจากนั้น ยังต้องกระตุ้นให้สังคมและชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้สร้างกลไกในการทำหน้าที่ของตน เพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งความเป็นอยู่อย่างสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม จนการปฏิบัตินั้นกลายเป็นกระแส 3) รมรณรงค์และกำหนดกิจกรรมของชุมชนที่เอื้อในเรื่องสังคมพหุวัฒนธรรม

ด้วยการจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามศาสนาที่กำหนดไว้และจากข้อตกลงของชุมชน รวมทั้งกระบวนการที่เกิดจากคติของชาวบ้าน เรื่องเล่าพื้นเมือง การจัดการความรู้เรื่อง พหุวัฒนธรรมทั้งในระบบภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน การใช้พื้นที่สาธารณะร่วมกัน ทุกชาติพันธุ์มีการแสดงออกอย่างเท่าเทียมกัน อีกทั้งสนับสนุนทุกชาติพันธุ์ให้ร่วม กิจกรรมของทางรัฐบาลด้วย (ณัฐินี ปิยะศิริพันธ์, 2561 : 58)

ในด้านงานวิจัยเกี่ยวกับทุนทางสังคม ณัฐชา ผิวเงิน (2554) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาททุนทางสังคมในการพัฒนาชุมชนบ้านปลาค้าว ตำบลปลาค้าว อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของทุนทางสังคมในการพัฒนา ชุมชนบ้านปลาค้าว ตำบลปลาค้าว จังหวัดอำนาจเจริญ ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิง คุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า ทุนทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชน แก้ปัญหาของชุมชนและพัฒนาชุมชนในด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ด้านทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติของชุมชน คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้จนนำไปสู่การ ดำรงของชุมชนอย่างยั่งยืน

อาทิพย์ บุตดาตวง (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ความสามารถในการนำทุนทางสังคม ออกมาใช้ของชุมชนบ้านบางไพร อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานะของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนบ้านบางไพร เพื่อศึกษา วิธีการนำทุนทางสังคมออกมามีใช้ของชุมชนบ้านบางไพร และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค ในการนำทุนทางสังคมออกมามีใช้ของชุมชนบ้านบางไพร โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิง คุณภาพ ผลการศึกษา พบว่าชุมชนบ้านบางไพร มีทุนทางสังคมที่เด่นชัดที่สุด คือ 1) เครือข่ายทางสังคม 2) ความรู้และภูมิปัญญา” และ 3) “ความเห็นอกเห็นใจต่างตอบแทน เอื้ออาทร ช่วยเหลือ

Newton (2001: 201-214) ได้ศึกษาเรื่อง “Trust, Social Capital, Civil Society, and Democracy” พบว่าความสำคัญของไว้วางใจซึ่งถือว่ามีสำคัญต่อทุนทาง สังคมดังที่ Locke, Tocqueville, Putnam และ นักทฤษฎีสังคมภาคพลเมืองนั้นใน การศึกษา ปรากฏว่าไม่ชัดเจนในกรณีของระดับปัจเจกบุคคล กล่าวคือ มีหลักฐานเล็ก ๆ บ่งชี้ว่า 1) มีการเชื่อมโยงระหว่างความไว้วางใจในทางสังคมและทางการเมือง 2) มีลักษณะ อาการผิดปกติของความไว้วางใจและการเป็นสมาชิกขององค์กรโดยสมัครใจ และ 3) มี การแสดงออกทั้งไว้วางใจและไม่ไว้วางใจในระหว่างปัจเจกชนในชุมชน อย่างไรก็ตาม จากการ มองในระดับภาพรวมของประเทศ พบว่า แนวคิดนี้สอดคล้องกับทฤษฎีดั้งเดิมที่เสนอไว้

Woolcock and Narayan (1999 : 228 - 239) ได้ศึกษาเรื่อง “Social Capital: Implications for Development Theory, Research, and Policy” พบว่า โดยทั่วไปทุนทางสังคมนิยมจากปทัสถานและเครือข่ายสังคมที่ทำให้ประชาชนสามารถมาร่วมตัวกันทำกิจกรรมร่วมกัน ในการศึกษาผลของทุนทางสังคมที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจจะใช้นิยามการมองเป็น 4 แบบ คือ แก่งชุมชน (Communitarian view) แก่งเครือข่าย (The networks view), แก่งสถาบัน (The institutional view) และแก่งการทำงานร่วมกัน (The synergy view) ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ในแง่ของการร่วมมือกันจะมีประโยชน์มากที่สุดในการสนับสนุนนโยบายด้านการพัฒนา

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เห็นได้จากงานของคณิงภรณ์ วงเวียน และคณะ (2554) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง เพื่อศึกษา 1) สถานการณ์การท่องเที่ยวของเกาะเสม็ด 2) ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะเสม็ด 3) สร้างยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนที่เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง พบว่า 1) เกาะเสม็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลที่ได้มาตรฐานและยั่งยืนในภาคตะวันออกของไทย” ประกอบด้วย 3 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) เสริมสร้างคุณภาพชีวิตและความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่ประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว 2) เสริมสร้างการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และระบบสาธารณสุข 3) พัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการตลาดท่องเที่ยวเชิงคุณภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งในการประเมินยุทธศาสตร์ดังกล่าวโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ยุทธศาสตร์ที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของเกาะเสม็ด และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ วีระศักดิ์ กราปัญญา (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านอ่าวท่าเลน – บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ พบว่า 1) ป่าชุมชนบ้านอ่าวท่าเลน -บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ มีศักยภาพเหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแต่ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) การกำหนดหลักเกณฑ์กฎกติกา ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล และออกเป็นข้อบัญญัติตำบล เพื่อบังคับใช้ให้ครอบคลุมทุกด้าน 3) การบริหารจัดการป่าชุมชนควรบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการป่าชุมชน โดยมีผู้แทนของหมู่บ้านเป็นคณะกรรมการป่าชุมชน 4) รูปแบบกิจกรรม ควรเกี่ยวเนื่องกับประเพณีท้องถิ่นหรือการประกอบอาชีพของชุมชน 5) การพัฒนาควรพัฒนาในด้าน

การจัดการการท่องเที่ยว ด้านความรู้ในท้องถิ่น ด้านเครือข่ายการท่องเที่ยว ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวก ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ชุมชนชาดการมีส่วนร่วม ควรส่งเสริมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการจัดการป่าชุมชน

วิดิติกา ทางขึ้น (2557) ได้ศึกษา เรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอีสานริมชายแดนโขง ตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยว (6 A's) 1) ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attractions) แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอีสานริมชายแดนโขง ส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินวิถีชีวิตชุมชน วัฒนธรรมชุมชน ประเพณีความเชื่อ วิถีชีวิต ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ภาษา อาหารของแต่ละพื้นที่ที่มีความโดดเด่นที่แตกต่างกันไป 2) ด้านการเข้าถึง (Accessibilities) บางแหล่งเข้าถึงลำบาก บางแหล่งเข้าถึงได้ดี บางเส้นทางถนนไม่ดี ป้ายบอกทางยังไม่ชัดเจน มีน้อย และชำรุด การคมนาคมขนส่งบางประเภทยังไม่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น รถโดยสาร รถบัส รถตู้ เป็นต้น 3) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกฤดูกาลโดยส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน เช่น กิจกรรมโนโฮมสเตย์ การบายศรีสู่ขวัญ การทำอาหารพื้นบ้าน การแสดงของชุมชน การสาธิตทำของที่ระลึก การทอผ้า เป็นต้น ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น เป็นการสัมผัสวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชนนักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างแท้จริง 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ในพื้นที่ยังมีไม่เพียงพอ บางแห่งเจ้าของพื้นที่จัดการเอง เช่น ห้องน้ำ ที่จอดรถ ร้านอาหาร ชาดการบริการที่ดีและความสะอาด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนา และเจ้าของพื้นที่ยังขาดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาสิ่งต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว บางแห่งพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่เหมาะสม ไม่กลมกลืนกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น การสร้างห้องน้ำบดบังทัศนียภาพแหล่งท่องเที่ยว การจัดที่จอดรถของที่พักแรมไว้ในวัด เป็นต้น 5) ด้านที่พักแรม (Accommodations) ในพื้นที่จังหวัดริมชายแดนโขงมีที่พักหลากหลายโดยส่วนใหญ่เป็นที่พักแรมขนาดเล็ก และขนาดเล็กซึ่งมีจำนวนเพียงพอกับนักท่องเที่ยวทั้งประเภทโรงแรม อพาร์ทเมนต์ รีสอร์ท โฮมสเตย์ ฯลฯ แต่มีปัญหาเรื่องการขายตดราคากัน บางแห่งยังขาดที่พักแรมจำนวนห้องพักน้อย อยู่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการไม่ค่อยลดราคาให้นักท่องเที่ยว 6) ด้านการจัดการและบริการท่องเที่ยว (Ancillary Services) ในพื้นที่

จังหวัดริมชายแดนโขง มีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบางแห่ง ซึ่งมีความพร้อมของเจ้าของพื้นที่ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่ปัจจุบันในชุมชนยังมีการจัดการท่องเที่ยวในท้องถิ่นน้อย ประชาชนขาดความเข้มแข็ง แต่มีหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าไปส่งเสริมในชุมชน ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของชุมชน มีส่วนช่วยในเรื่องการขายและนำนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวในชุมชน มีการส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน

ชุมชนในตำบลพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี เป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมที่ประกอบไปด้วยกลุ่มชนชาวไทย จีน และมุสลิม พวกเขาอยู่ร่วมกันในพื้นที่อย่างสงบสุข และต่างก็สามารถแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของตนในการสืบสานประเพณีวัฒนธรรม มีศาสนสถานเป็นของกลุ่มชาติพันธุ์ตน มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันด้วยภาษากลาง คือ ภาษาไทย และภาษาถิ่นของชาติพันธุ์ตน แต่อาจขาดความร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมที่สร้างเสริมสิ่งใหม่ ๆ ในการผลักดันให้เกิดพัฒนาการในพื้นที่

คณะวิจัยจะอาศัยแนวทางต่าง ๆ ที่ได้จากรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้ เพื่อให้ชุมชนพหุวัฒนธรรม ของตำบลพิมลราชอำเภอบางบัวทอง มีพัฒนาการมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่ความเจริญของจังหวัดนนทบุรีและประเทศชาติสืบไป

แนวทางการวิจัย

เริ่มจากการกำหนดองค์ประกอบ การศึกษาคุณลักษณะความเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรม และสังคมในตำบลพิมลราชอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรีจากเอกสาร (Documentary research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

กลุ่มเป้าหมายได้ใช้วิธีคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) แบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีผู้นำชุมชน ปรชาญชาวบ้าน นักบวช หรือผู้รู้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนในภาคเอกชน และผู้บริหารท้องถิ่นที่ดูแลการพัฒนาชุมชนในเขตดังกล่าวหรือผู้คนจากชุมชนหมู่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวม 20 ราย ทั้งนี้โดยเน้นผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็น 3 ช่วงอายุ คือ มีผู้สูงอายุ มีวัยกลางคน และคนรุ่นใหม่ของทั้ง 3 กลุ่มชนคือ ไทยพุทธ จีนพุทธ และมุสลิม ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลในหลากหลายมิติ

สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ร่วมกับวิธีการ เลือกแบบลูกโซ่ (Snow ball sampling) เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 3 วัย คือผู้ที่มีถิ่นอาศัยในตำบลพิมลราช

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นชุมชน พหุวัฒนธรรม และสังคมในตำบลพลสร้า โดยคณะวิจัยเป็นผู้จัดทำขึ้น และได้นำแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ให้ข้อมูลที่ไม่ใช่กลุ่มที่เป็นประชากรในการศึกษา ซึ่งหลังจากที่ได้มีเก็บข้อมูลแล้วจึงค่อยมีการนำเครื่องมือมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness)

ขอบเขตในการวิจัย

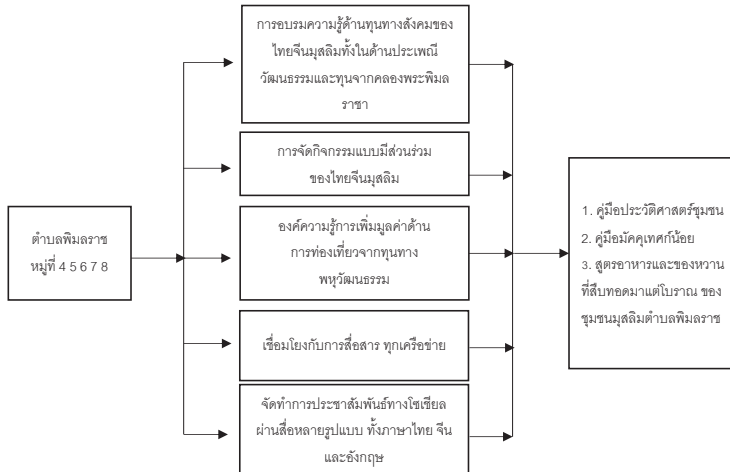
พื้นที่ที่กำหนดให้อยู่ในพื้นที่วิจัย คือ พื้นที่ทั้งหมดของตำบลพลสร้า ตั้งแต่หมู่ที่ 1 ถึงหมู่ที่ 8 แต่จะเน้นที่หมู่ที่ 4 บ้านค่ายสาม หมู่ที่ 5 บ้านโรงสวด หมู่ที่ 6 บ้านโสนลอย หมู่ที่ 7 บ้านโรงกระโจม หมู่ที่ 8 บ้านคลองตาชมของตำบลพลสร้า อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

วิธีการวิจัย

1) ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีที่นำมาใช้ และผลที่ได้จากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 2) ลงพื้นที่ตำบลพลสร้าจาก หมู่ที่ 4 ถึงหมู่ที่ 8 สัมภาษณ์และเก็บข้อมูลปฐมภูมิกับนักวิจัยชุมชนและผู้ร่วมวิจัยในชุมชน 3) ศึกษาเอกสารจากบทความงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ บทความที่เกี่ยวข้องในฐาน TCI (Thai journal citation index centre) และงานวิจัย CBR ของสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) รวมทั้งข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ และการจัดเสวนากลุ่มย่อย (Focus group) 4) จัดเวทีเสวนาใหญ่ให้ผู้ร่วมวิจัยและนักวิจัยชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงออกด้วยการบอกเล่าประวัติศาสตร์ของกลุ่มชนของตนและร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งคณะวิจัยเป็นผู้สังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม 5) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านองค์ความรู้เรื่องทุนทางสังคมวัฒนธรรม และปัจจัยที่ส่งเสริมและเพิ่มมูลค่าด้านการท่องเที่ยว และ 6) จัดเวทีเสวนาระดมสมองเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาสังคม พหุวัฒนธรรม และจัดกิจกรรมเพื่อหนุนเสริมเพื่อสร้างความปรองดองในสังคมพหุวัฒนธรรม

กรอบแนวคิด

กรอบการวิจัยที่เป็นแผนผังภาพแสดงถึงเป้าหมายและตัวชี้วัดของโครงการ และแสดงถึงความเชื่อมโยงของประเด็นต่าง ๆ ที่ตั้งไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

ผลการวิจัย

สังคมพหุวัฒนธรรมของตำบลพิมลราชมีทุนทางสังคมสูง ดังจะเห็นได้จากความโดดเด่นของคลองพระพิมล ทั้งในด้านความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน และเป็นศูนย์รวมด้านประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อของผู้คนต่างชาติพันธุ์ทั้ง 3 กลุ่มชนที่อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร อีกทั้งตำบลพิมลราชยังตั้งอยู่ในภูมิศาสตร์และธรรมชาติที่สวยงามพร้อมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยอาจจัดเป็น “การท่องเที่ยวเชิง พหุวัฒนธรรม” ได้

แม้ความเป็นสมัยใหม่ได้เข้ามามีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คน แต่ที่พิมลราชยัง หลงเหลือ “วิถีคลอง” และประเพณีวัฒนธรรมของ 3 กลุ่มชนที่ปฏิบัติสืบทอดมาตามวัฒนธรรมของตนให้เห็นได้ตลอดทั้งปี วัฒนธรรมด้านอาหารทั้งของชาวและของหวานของชุมชนมุสลิมที่พิมลราชก็มีเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มชนที่โดดเด่นมากเช่นกัน จึงกล่าวได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มมูลค่าด้านการท่องเที่ยวของสังคมพหุวัฒนธรรมของชาวพิมลราชมีอย่างล้นเหลือ

ความโดดเด่นในอัตลักษณ์ของตำบลพิมลราชสู่การท่องเที่ยว กล่าวได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1) ชื่อขอยบอกความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมของพิมลราช พื้นที่ของตำบลพิมลราชถูกแบ่งด้วยถนนและคลอง กล่าวคือ ถนนบ้านกล้วย-ไทรน้อยได้แบ่งพื้นที่ตำบลพิมลราชออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นพื้นที่ดั้งเดิมและส่วนที่พัฒนาขึ้นใหม่ เมื่อเลี้ยวรถจากถนนกาญจนาภิเษกเข้าสู่พื้นที่ตำบลพิมลราช ทางขวามือจะเห็นซอยชุมชนคลอง

ผู้ใหญ่จอร์ ซึ่งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 1 ของตำบลพิมลราช เมื่อมาถึงอาคารเทศบาลเมืองพิมลราช ซึ่งอยู่หมู่ที่ 4 ก็จะเห็นชื่อซอยต่าง ๆ ทั้งชื่อซอยที่เป็นชื่อชาวไทยและชื่อชาวมุสลิม ทั้งหมดล้วนมีความเกี่ยวข้องกับการอุทิศตน หรืออุทิศที่ดินเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของ ตำบลพิมลราชในปัจจุบัน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ชื่อซอยต่าง ๆ เหล่านี้สามารถบอกเล่า เรื่องราวของความเป็นมาของตำบลพิมลราชได้ในระดับหนึ่ง เช่น หมู่ที่ 4 มีซอยอาจารย์ ฉลาย ซอยผู้ใหญ่เลี่ยม ซอยทองญวน หมู่ที่ 5 มีซอยอัปดุลเลาะห์ ซอยโต๊ะยา ซอย สามัคคีธรรม 1 ซอยป่าเซาะ ซอยโต๊ะกล่อม ซอยวาก้าฟ ซอยผู้ใหญ่สมศักดิ์ ซอยโรงสี บุญประกอบ ซอยอาจารย์สมฤทธิ์ หรือหมู่ที่ 7 มีซอยสุเหล่าโรงกระโจม ซอยพัฒนาฝั่งเหนือ ซอย สจ.ปรีชา ซอยยี่ฟ้าริส ซอยเจ๊ะหลง ซอยนาทอง ซอย อบต.3 เป็นต้น

จากชื่อของซอยเมื่อสอบถามไปก็จะรู้ความว่าท่านเหล่านั้นล้วนมีคุณูปการต่อความ เจริญของตำบลพิมลราชทั้งสิ้น ดังเช่นถนนบ้านกล้วย-ไทรน้อยที่สร้างขึ้นในช่วงของ ผู้ใหญ่เลี่ยม จากรายชื่อของซอยที่ยกมานี้จะเห็นถึงความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่ทั้ง 3 กลุ่มชนมีความรักใคร่ปรองดองกันได้อย่างชัดเจน ผู้คนอยู่กันหนาแน่นบนพื้นที่ทาง ฝั่งขวาของถนนบ้านกล้วย-ไทรน้อยซึ่งเป็นเขตเมืองเก่าของชาวมุสลิมชาวไทยและ ชาวจีนตามลำดับ ซอยโรงสีบุญประกอบเป็นซอยที่จีนทำโรงสีอาศัยอยู่ ดังนั้นเมื่อเดิน ทางเข้ามา พิมลราช เราก็จะพอมองออกว่าพื้นที่ฝั่งซ้ายเป็นพื้นที่พัฒนาขึ้นใหม่ซึ่งเต็มไปด้วยบ้านจัดสรร ส่วนพื้นที่ฝั่งขวาเป็นพื้นที่เก่า อยู่ติดกับเทศบาลเมืองใหม่ ตำบล บางบัวทอง โดยมีคลองพระพิมลเป็นเส้นแบ่งเขต ทำให้พื้นที่เดิมที่ชุมชนตั้งที่ทำการอยู่ สองฝั่งคลองถูกแยกออกจากกันโดยการแบ่งเขตการปกครองของรัฐบาล แต่ผู้คนยังคง ไปมาหาสู่กันตามเดิม

2) ประวัติความเป็นมาและความรุ่งรวยด้านทุนทางสังคมพหุวัฒนธรรมของ ตำบลพิมลราช พื้นที่เดิมของตำบลพิมลราช แม้จะเป็นที่รกร้างและเป็นป่ารกทึบ แต่ เคยเป็นเส้นทางการเดินทัพของทหารไทยในปลายสมัยอยุธยา และในยุคนั้นอาจมีชาวบ้าน มาตั้งที่ทำการบ้าง มาในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ก็เช่นกัน มีผู้คนที่เป็ชาวไทยในพื้นที่นั้น ตั้งบ้านเรือนอยู่กันประปราย เมื่อกลุ่มมุสลิมจากปัตตานี ปากลัด และทำอิฐของปากเกร็ด ที่แรกเข้ามาตั้งถิ่นฐานและทำนา ก็ยังเห็นร่องรอยว่าพื้นที่ของพิมลราชที่เคยเป็นที่รกร้าง และป่ารกทึบนั่นเคยเป็นที่อยู่อาศัยของผู้คนมาก่อน ซึ่งอาจเป็นที่อยู่ของชาวไทยพื้นถิ่น และอาจมีชาวไทยบางส่วนย้ายมาจากอำเภอบางบัวทอง หรือชุมชนใกล้เคียง เมื่อ จำนวนผู้คนมากขึ้น พื้นที่นั้นก็กลายเป็นชุมชนใหญ่อยู่กันเป็นเขตแล้วตั้งเป็นหมู่ต่าง ๆ

ดังเช่นตำบลพิมลราชที่ผู้คนอยู่อาศัยกันเป็นชุมชน มีหมู่ที่ 1 2 3 4 6 7 และ 8 สำหรับชาวมุสลิมที่เข้ามาตั้งชุมชนอยู่ในตำบลพิมลราช ก็อยู่กันเฉพาะกลุ่มของตนที่หมู่ที่ 5 และ หมู่ที่ 7 ส่วนชาวจีนบางส่วนที่ย้ายมาจากอำเภอบางบัวทองเพื่อทำธุรกิจค้าขายและค้าข้าว บ้างก็เป็นกุสิรับจ้างชุดคลองตามนโยบายของราชสำนักในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ทรงมีพระราชประสงค์ให้พัฒนาประเทศให้อยู่ในระดับสากล สำหรับชาวจีนที่เข้ามาอยู่ปะปนกับกลุ่มชาวไทยและชาวมุสลิม จะอยู่กระจายกันในพื้นที่หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 6 และ หมู่ที่ 8 จึงไม่มีชุมชนเฉพาะกลุ่มของตน

ปัจจุบันกลุ่มชนทั้ง 3 กลุ่มอยู่ด้วยกันอย่างเอื้ออาทร ช่วยเหลือเกื้อกูลกันจนมีบางครอบครัวมีการแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ การปรองดองร่วมใจกันเห็นได้จากงานเปิดศูนย์พัฒนาจิตอาสา ที่บ้านเลขที่ 1 ซอยโรงสีบุญประกอบ หมู่ที่ 5 ตำบลพิมลราชที่มีความร่วมมือกันทั้งไทย จีน มุสลิมในการเก็บกวาดทำความสะอาดพื้นที่ในหมู่ที่ 5 หลังจากน้ำท่วมใหญ่ในช่วงเดือนตุลาคม-พฤษภาคมของปี พ.ศ.2565 และการแข่งเรือในวันเด็กแห่งชาติ ในวันที่ 14 มกราคม 2566 ที่ชุมชนหมู่ที่ 5 จัดขึ้น ซึ่งเป็นการจัดแข่งเรือของชุมชนในคลองพระพิมลของหลายกลุ่มชาติพันธุ์ในตำบลพิมลราช

การพัฒนาตำบลพิมลราชในช่วงแรกนั้น “วิถีคลอง และวิถีนา” ได้ส่งผลทำให้เกิดความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ก่อเกิดเป็นสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ทุกชาติพันธุ์ต่างช่วยกันพัฒนาพื้นที่อันเป็นที่ตั้งของตนให้เจริญรุดหน้า ที่กล่าวว่า “วิถีคลอง” นั้น หมายถึง ชุมชนได้ใช้เส้นทางคลองในการทำมาหากินและการคมนาคม คลองเป็นเสมือนเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงชุมชนให้มีความเจริญรุดหน้าได้ วิถีชีวิตของชุมชนในยุคโบราณย่อมมีความผูกพันกับสายน้ำเป็นอย่างยิ่ง สายน้ำเป็นเส้นทางที่ส่งต่อความเจริญของชุมชนหนึ่งไปอีกชุมชนหนึ่งได้โดยง่ายผ่านการสัญจรทางเรือ วิถีคลองกับเรือจึงเป็นของคู่กัน บ้านริมคลองส่วนใหญ่จึงต้องทำที่จอดเรือไว้ด้วย

ที่ตำบลพิมลราชในปัจจุบันยังมีครัวเรือนริมน้ำหลายแห่งที่มีอุ้งเก็บเรือเพื่อใช้เป็นพาหนะในการเดินทาง นอกจากนั้น สายน้ำยังเป็นแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ของผู้คนในชุมชนที่หาได้โดยง่ายและไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ดังที่ชุมชนริมคลองพระพิมลในตำบลพิมลราชมีผู้กล่าวไว้ว่า “แม้ไม่มีเงินเดือน ก็ไม่ออดตาย” ทั้งนี้ก็เพราะความอุดมสมบูรณ์ของสายน้ำ วิถีคลองจึงเป็นวิถีชีวิตของผู้คนในยุคเก่าในยามที่พื้นที่นั้นยังไม่มีการสร้างถนน

สำหรับ “วิถีนา” คือ วิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนในประเทศไทย ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพในการทำนา วิธินามีกิจกรรมหลาย

ขั้นตอน ที่ทำให้ชุมชนในพื้นที่และต่างพื้นที่เกิดการมีส่วนร่วมโดยธรรมชาติ และนำมาซึ่งความเอื้ออาทรความรักความปรองดองสามัคคีทั้งในชุมชนและต่างชุมชน เพราะการทำนามีขั้นตอนที่ต้องทำให้เสร็จตามช่วงเวลา ดังนั้น การร่วมแรงคนและแรงควายจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้งานในพื้นที่สำเร็จตามเวลาที่กำหนด ในขณะเดียวกัน ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันก็ทำให้เกิดความเอื้ออาทรและความรักใคร่ต่อกันของผู้คนในชุมชน

เมื่อสังคมเปลี่ยนไป ความเจริญและความเป็นสมัยใหม่ (Modernization) มาถึงความหลากหลายของอาชีพทำให้ผู้คนในชุมชนห่างเหินกัน ไม่มีความเอื้ออาทรและเกื้อกูลกันเหมือนดังเช่นในอดีต สภาพสังคมที่เกิดขึ้นจากผลกระทบของความเป็นสมัยใหม่นี้ไม่เพียงแต่เกิดขึ้นกับชุมชนในตำบลพิมลราชเท่านั้น ชุมชนอื่นที่มีลักษณะทางกายภาพที่ใกล้เคียงกันก็เป็นเช่นนี้ด้วยเช่นกัน เมื่อวิถีนาหายไป ความรักใคร่ปรองดองกันฉันพี่น้องของผู้คนในชุมชนก็หายไปด้วยเช่นกัน

ทุกกลุ่มชนในพิมลราชต่างมีทุนทางวัฒนธรรมอันเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง ชาวไทยมีศูนย์รวมด้านประเพณีและวัฒนธรรมที่วัดพุนพิมลราช หมู่ที่ 4 ซึ่งเดิมวัดนี้ได้ตั้งเป็นสำนักสงฆ์มาก่อนดูแลโดยพระมหาเศรษฐี ต่อมาจึงได้จัดสร้างเป็นวัดขึ้นดังที่เห็นในทุกวันนี้ ชาวมุสลิมมีศูนย์กลางทางประเพณีวัฒนธรรมที่มัสยิดดารุสสลามที่หมู่ที่ 5 และมัสยิดอีกออกมาตุลอิสลาม ที่หมู่ที่ 7 ตำบลพิมลราช สำหรับชาวจีนที่ตำบลพิมลราชไม่มีศาสนสถานของกลุ่มชนตนในตำบลพิมลราช แต่จะมีสถานธรรมเต๋อจี้กง (德濟宮) ของชาวจีนจากไต้หวันที่ได้ร่วมสร้างกับชาวจีนที่บางบัวทอง เมื่อถึงเทศกาลประจำปี ชาวจีนในพื้นที่ก็จะกลับไปร่วมงานที่ศาลเจ้าและวัดจีนที่ตลาดบางบัวทอง โดยไปร่วมจัดงานเทศกาลประจำปีที่ศาลเจ้าพ่อจ้อยและศาลเจ้าแม่ทองคำ (本頭公廟) ที่ตลาดบางบัวทอง หรือที่วัดเล่งเน่ยยี่ 2 (龍蓮寺) ในตลาดบางบัวทอง

ในส่วนของการปฏิบัติด้านพิธีกรรมทางศาสนา จะเห็นได้จากช่วงเวลา 12 เดือนของปฏิทินวัฒนธรรมของทั้ง 3 กลุ่มชน นอกจากนั้น ยังมีสถานที่สำคัญของชุมชนอันควรแก่การถ่ายทอดให้อนุชนรุ่นหลังได้รับรู้ เช่น บ้านทรงไทย และสระน้ำโบราณที่มีอายุกว่า 100 ปี เครื่องใช้ไม้สอยทางการเกษตร และเครื่องมือในการจับสัตว์น้ำของสังคมยุควิถีนา และวิถีคลองของพิมลราช รวมทั้งวัฒนธรรมการกินของกลุ่มชนชาวมุสลิมที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน

3) ถ้องกลองส่องอดีตในคลองพระพิมล คลองพระพิมลเป็นคลองที่ขุดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกด้านการเกษตรให้กับชาวมุสลิมที่มีผืนนาอยู่สองฝั่งคลองหรือ

พื้นที่ลึกเข้าไปอีก ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตข้าวได้ในปริมาณที่มากขึ้น คลองนี้ขุดต่อจากปลายคลองบางบัวทองไปสุดที่อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม แม้ในช่วงแรกของการขุดนั้นมิได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2477 พระยาพหลพลพยุหเสนาซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น เดินทางมายังตำบลพิมลราชในงานประกวดพันธุ์ข้าว จึงได้มีการขุดคลองนี้ต่อไปจนถึงจังหวัดนครปฐม คลองเส้นนี้ยาว 31.50 กิโลเมตร กว้าง 40 เมตร ลำคลองในอดีตส่งผลดีต่อชุมชนในการดำเนินชีวิตและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน แต่ปัจจุบันทุกพื้นที่มีถนนมากมายหลายสาย การคมนาคมสะดวกมากขึ้น การใช้คลองในด้านธุรกิจแทบจะไม่เห็นอีกเลย แต่ด้วยเรื่องราวความเป็นมาของการขุดคลองพระพิมล และบ้านเรือนรวมทั้งสิ่งที่น่าสนใจของสองฝั่งคลองประกอบกับน้ำในคลองที่ใสสะอาด จึงเอื้อต่อการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรมได้ และการท่องเที่ยวจะเป็นศูนย์รวมใจในการสร้างความปรองดองให้กับชุมชนพหุวัฒนธรรมแทนวิถีนาและวิถีคลองที่หายไป

4) วัฒนธรรมอาหารคาวหวานจากอดีตถึงปัจจุบันของชุมชนโรงสวดและโรงกระโจม ชนิดของอาหารคาวหวานในตำบลพิมลราชที่บรรพบุรุษส่งสมาและยังทำกันจนถึงปัจจุบัน เห็นจะมีแต่เพียงอาหารคาวหวานของกลุ่มมุสลิมสายตระกูลมุสลิมที่เก่าแก่เท่านั้น ได้แก่ตระกูล และชั้น (มาจากพระประแดง) ตระกูลนาทอง (มาจากท่าอิฐ) ตระกูลโต๊ะติมะ เจ๊ะมะ เป็นซออี๊ด (มาจากปัตตานี) ตระกูลมั่งมี (มาจากรัฐกลันตัน มาเลเซีย) ตระกูลลาตีฟ (มาจากปัตตานี) และตระกูลอิสมาแอล (มาจากสตูล) โดยรวมแล้วตระกูลเก่าแก่ของชุมชนมุสลิมที่ตำบลพิมลราชมีอายุไม่ต่ำกว่า 100 ปี ซึ่งต่างก็มีตำหรับอาหารคาวหวานที่แตกต่างกันสืบต่อมาหลายตำหรับ โดยในปัจจุบันผู้ที่มีชื่อเสียงในการทำขนมโบราณ และอาหารสำหรับพิธีกรรม คือ โต๊ะเสียง

จากผลการวิจัยข้างต้น จะเห็นว่าโครงการงานวิจัยประวัติศาสตร์ชุมชน พหุวัฒนธรรม และสังคม : ปัจจัยส่งเสริมและเพิ่มมูลค่าด้านการท่องเที่ยวของตำบลพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี เป็นงานวิจัยที่เน้นการพัฒนาชุมชนจากการเพิ่มมูลค่าด้านการท่องเที่ยวจากประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และประเพณีวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชน ไม่มีผลผลิตที่เป็นรูปธรรมเหมือนงานวิจัยด้านธุรกิจ มีเพียงผลลัพธ์ที่เห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิดของนักวิจัยชุมชนและผู้ร่วมงานวิจัยจนทำให้ได้ข้อมูลการเตรียมพร้อมเพื่อการพัฒนาให้ตำบลพิมลราชกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม

รูปภาพที่ 2 มีนาริมถนนบ้านกล้วย-ไทรน้อย และยกยอริมคลองพระพิมลวิถีชีวิต
แบบดั้งเดิมที่ยังเหลือให้เห็นอยู่

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1) การนำผลวิจัยไปใช้ในการพัฒนาสังคมอื่นที่มีรูปแบบใกล้เคียงกัน ผลจากการวิจัยที่เน้นการพัฒนาพื้นที่ด้วยประวัติศาสตร์ที่ยาวนานของชุมชน และเน้นการมีส่วนร่วมในการสร้างความปรองดองของสังคมพหุวัฒนธรรมของงานวิจัยอาจนำไปใช้พัฒนาสังคมที่มีลักษณะเดียวกันนี้ได้ เช่นที่ตำบลโสนลอย ของอำเภอบางบัวทอง เพราะเป็นชุมชนที่มีทั้งชาวไทยที่เป็นคนในพื้นที่ และชาวไทยที่อพยพมาจากพื้นที่อื่น ชาวมุสลิมที่อพยพเข้ามาเป็นลำดับสอง และชาวจีนผู้อพยพเข้ามาหลังสุด แต่ชาวจีนเป็นผู้ที่สร้างความเจริญให้ตำบลโสนลอยมากที่สุด ทั้ง 3 กลุ่มชนต่างมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน จึงมีความเป็นไปได้สูงที่จะทำให้เกิดความร่วมมือในด้านสังคมที่แน่นแฟ้นโดยเน้นการมีส่วนร่วม และเน้นประวัติศาสตร์ความเป็นมา โดยอาจมีการชูประเด็นการเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมอันเป็นอัตลักษณ์ของตำบลทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ประเพณีและวัฒนธรรม

2) การนำผลวิจัยที่ได้ไปต่อยอดในด้านการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของตำบลพิมลราช จากประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการบริหารจัดการโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และ 1 วิชาพื้นฐานประวัติศาสตร์ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามจุดเน้นและนโยบายของกระทรวงศึกษา เพื่อบ่มเพาะให้นักเรียนภาคภูมิใจ รักความเป็นไทย ห่วงแหนในสิ่งที่บรรพบุรุษให้ไว้ เป็นมรดกทางปัญญา รักษา สืบสานและต่อยอด และนำมาปรับประยุกต์ใช้ในปัจจุบัน (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องการบริหารจัดการโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และ 1 วิชาพื้นฐานประวัติศาสตร์ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ลงวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2565) ที่ให้มีการจัดเวลาเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ระดับ

ประถมศึกษาเป็นเวลา 40 ชั่วโมงต่อปี (1 หน่วยกิตต่อปี) และมีมัธยมปลายรวม 3 ปี 80 ชั่วโมง (2 หน่วยกิต) โดยมีแนวปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนแนบท้ายมาพร้อมประกาศนี้ด้วย จากประกาศดังกล่าวทำให้โรงเรียนต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความสำคัญกับการเรียนประวัติศาสตร์พื้นถิ่น ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เข้าใจและเห็นความสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ผู้บริหารของโรงเรียนระดิงหินประชาสรรค์ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง และตั้งใจว่าจะนำความรู้ที่คณะวิจัยได้ทำเป็นคู่มือประวัติศาสตร์และการเป็นมัคคุเทศก์น้อยของชุมชนไปบูรณาการในการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนในโรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กในชุมชนได้เรียนรู้เรื่องราวของบรรพบุรุษของตน ซึมซับมรดกทางภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ให้แก่ลูกหลาน และตระหนักถึงคุณค่าในการสืบสานและนำไปต่อยอดในสิ่งที่ตนเองถนัด โดยคณะวิจัยและผู้บริหารโรงเรียนฯ ได้ร่วมกันวางแผนเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำประวัติศาสตร์ชุมชนมาบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ โดยอาจมีการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการในรูปแบบของการพานักเรียนลงพื้นที่จริง เพื่อศึกษาเรียนรู้สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของชุมชน พร้อมทั้งให้นักเรียนหัดทำคลิปวิดีโอแนะนำสถานที่สำคัญของชุมชนแบบสั้น ๆ เป็นการบ้าน และสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ออกสู่สาธารณะชนด้วย นอกจากนี้ ยังมีคู่มือมัคคุเทศก์น้อยที่คณะวิจัยได้นำไปมอบให้กับครูในโรงเรียน เพื่อแจกให้นักเรียนทุกคนที่เข้าเรียนวิชาประวัติศาสตร์

3) การนำผลวิจัยที่ได้ไปต่อยอดการทำวิจัยท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลพิมลราช หรืองานวิจัยด้านองค์ความรู้ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกัน เช่น (1) ประเพณีวัฒนธรรมของสังคมพหุวัฒนธรรมในตำบลพิมลราช : การหลงเหลืออยู่หรือการกลืนกลาย (2) ความโดดเด่นของประเพณีวัฒนธรรมมุสลิมในตำบลพิมลราช (3) ความพร้อมด้านปัจจัยเพิ่มมูลค่าด้านการท่องเที่ยวของตำบลพิมลราช และ (4) ความเชื่อทางศาสนาของชาวจีนในตำบลพิมลราช

เอกสารอ้างอิง

- กรกฎ ทองนะโชค. (2562, มกราคม 20). *บทความพิเศษ : การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม จังหวัดชายแดนภาคใต้*. มติชน. https://www.matichon.co.th/article/news_1326494.
- เกษรา เรืองอุไร. (2564). ความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

- คณิงภรณ์ วงเวียน จิตราภา กุณฑลบุตร และ ฉันทัส เพียรธรรม. (2555). การพัฒนา
ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนที่เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง.
วารสารการบริการและการท่องเที่ยว, 7(2), 97.
- ณัฐชา ผิวเงิน. (2554). บทบาททุนทางสังคมในการพัฒนาชุมชนบ้านปลาคล้าว ตำบล
ปลาคล้าว อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์). ศูนย์ข้อมูลการวิจัย Digital วช. [https://doi.nrct.go.th/
ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/KU.the.2011.562](https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/KU.the.2011.562).
- ณัฐินี ปิยะศิริพันธ์. (2561). ชุมชนพหุวัฒนธรรมท่ามกลางวาทกรรมแห่งชาตินิยม
ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย. วารสาร รัฐราษฎร์ (National
Defence College of Thailand Journal), 60(2), 58.
- เนตร คำเครื่อง. (2562). การฟื้นฟูตลาดชุมชนสู่การสร้างเศรษฐกิจฐานราก บ้านห้วย
น้ำอุ่น หมู่ที่ 1 ตำบลอ่ายนาโหล อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน. เริ่มโครงการ 2562
รหัสโครงการ RDG62N0021, elibrary .trf.or.th/project_contentTRFN.
asp?=PJID=RDG62N0021.
- บัณฑิต ไกรวิจิตร. (2563). พหุนิยมวัฒนธรรมในช่วงวิกฤติ(Multiculturalism during
critical times). วารสารไทยคดีศึกษา, 17(1), 158.
- พระมหามงคลกานต์ จิตธมโม คงสฤษฏ์ แพงทรัพย์ และพูนศักดิ์ กมล. (2562).
การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย กรณีศึกษาสังคม
พหุวัฒนธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 6(2),
319-322.
- พระเมธีวราญาณ วชิรเวที และพระมหาสุสันต์ สุขวฑฒโน. (2654). การอยู่ร่วมกันของ
คนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย : กรณีศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมใน
ตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร. วารสารสันติศึกษา ปรีธรรมศรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 9(4), 1657-1659.
- พวงร้อย กล่อมเอี้ยง มนัสสวาส กุลวงศ์ และนายโชคชัย วงศ์ธานี. (2546). ประวัติศาสตร์
ท้องถิ่นวิถีวัฒนธรรมริมน้ำย่านตลาดพลูจากคลองบางหลวงถึงคลองด่าน.
ผลงานวิจัย ของ สกสว, สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย
และนวัตกรรม, [digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Creator/
PersonDc/79382](https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Creator/PersonDc/79382)).

ไพบูลย์ บุญไชย กนกพร รัตนสุธีระกุล และสาวิตรี รัตนภาส. (2546). รูปแบบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนลุ่มน้ำชี. ระยะเวลาโครงการ : กรกฎาคม 2544- กรกฎาคม 2546, ข้อมูลจากศูนย์วิจัย Digital วช, dric.nrct.go.th/Search/SearchDigital/158155.

เรวดี ประเสริฐสุข ดาวัลย์ จันทร์หัตถ์ นพรัตน์ ละมุน วิภาพันธ์ ก่อเกียรติตระกูล และชาวบ้านคลองด่าน. (2546). พลวัตประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง ตำบลคลองด่าน. ผลงานวิจัย ของ สกสว, สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/info/item/dc:48940.

จิตติกา ทางชั้น. (2557). การพัฒนาตัวชี้วัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอีสานริมชายแดนโขงสู่ความยั่งยืน. (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วีระศักดิ์ กราปัญญา. (2554). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านอ่าวท่าเลน – บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สมคิด แก้วทิพย์ และคณะ. (2561). การศึกษาสถานการณ์ ศักยภาพและข้อจำกัด ในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษาภาคเหนือ. ผลงานวิจัย ของ สกสว, สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, elibrary.trf.or.th/project_contentTRFN.asp?PJID=TRP62M0401.

สักรินทร์ อินทรวงค์ และคณะ. (2563). การพัฒนาอัตลักษณ์ตลาดชุมชน เทศบาลตำบลตลาดแค เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง เทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. ผลงานวิจัย ของ สกสว, สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, elibrary.trf.or.th/project_contentTRFN.asp?PJID=RDG62E0038.

อาทิตย์ บุตดาตวง. (2554). ความสามารถในการนำทุนทางสังคมออกมาใช้ของชุมชนบ้านบางไพร อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

Kenneth Newton. (2001). International Political Science Review. *JSTOR*, 22(2), 201-213.

Michael Woodcock & Deepa Narayan. (1999). Social Capital: Implications for Development Theory, Research, and Policy. *JSTOR*, 15(2), 225-249.